

SEZONA 1921/22

GLEDALIŠKI LIST

ŠTEVILKA 22

IZDAJA UDRUŽENJE GLED. IGRALCEV

□ □ MESTNI ODBOR LJUBLJANA □ □

□ □ UREJA GUSTAV STRNIŠA □ □

CENA DIN 2.50

:: THE REX Co. ::

LJUBLJANA

Telefon 268 — Gradišče št. 10 — Telefon 268

! Underwood ! ! Opalograph !

pisalni stroji so
najboljši

razmnoževalni aparati
so svetovnoznani

Zahtevajte
ponudbe!

Zahtevajte
ponudbe!

Prva slovenska filmska tovarna

V. Bešter, atelje „Helios“

Ljubljana

propagandni oddelek
za industrijo in obrt

prevzema in izdeluje vsakovrstno filmsko reklamo po naravi in po načrtih.

Predvajanje v vseh večjih kinematografih v Jugoslaviji ter po dogovoru tudi v inozemstvu. ::

Spored za 22. teden.

Drama

Sreda,	8. marca	— Svet.	E
Četrtek,	9. marca	— Hamlet.	Izven.
Petek,	10. marca	— Dramska predstava v op. gled.	
Sobota,	11. marca	— Maryša.	D
Nedelja,	12. marca,	popoldne ob 3. uri — Svet.	Izven.
Nedelja,	12. marca,	zvečer ob 8. uri —	
		Prekrasne Sabinke.	Izven.
Poned.,	13. marca	— Maryša.	A
Torek,	14. marca	— Zaprto.	

Opera

Sreda,	8. marca	— Plesna legendica.	
		Cavalleria Rusticana.	C
Četrtek,	9. marca	— Evangeljnik.	E
Petek,	10. marca	— Dramska predstava	
		Žlahtni meščan.	B
Sobota,	11. marca	— Madame Butterfly.	C
Nedelja,	12. marca	— Dramska predstava	
		Žlahtni meščan.	Izven.
Poned.,	13. marca	— Zaprto.	
Torek,	14. marca	— Trubadur.	D

SVET,

komedija v štirih dejanjih. Srbski spisal Branislav Nušić,
prevel Cvetko Golar.

Režiser: DANILO.

Toma Melentijević, uradnik v pokoju	g. Danilo.
Stana, njegova žena	ga. Danilova.
Nada, osemnajstletna	gna. Zborilova.
Jelica, petnajstletna	gna. M. Danilova.
Sima Jeremić	g. Strniša.
Gospa Živanovičeva	ga. Juvanova.
Gospa Tomičeva	ga. Rogozova.
Stojanović	g. Drenovec.
Gospa Marta, njegova teta	gna. Rovanova.
Glasbeni učitelj	g. Daneš.
Tetka Katra	gna. Rakarjeva.
Ona	gna. Gorjupova.
Deklica	* * *

Dva nosača.

HAMLET,

Žaloigra v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare.
Poslovenil Ivan Cankar.

Režiser: O. ŠEST.

Klavdij, kralj danski	g. Gaberščik.
Hamlet, sin prejšnjega in nečak sedanjega kralja	g. Rogoz.
Polonij, prvi komornik	g. Ločnik.
Laertes, njegov sin	g. Kralj.
Horacij, Hamletov prijatelj	g. Peček.
Voltimand,	g. Markič.
Kornelij,	g. Bitenc.
Rozenkranc,	g. Drenovec.
Gildenstern,	g. Železnik.
Osrik,	g. Strniša.
Plemič	g. Murgelj.
Marcel,	g. Medven.
Bernardo,	g. Šubelj.
Francisko, vojak	g. Smerkol.
Rajnold, sluga Polonijev	g. Cesar.
Fortinbras, kraljevič norveški	g. Gregorin.
Duh Hamletovega očeta, prejšnjega kralja Hamleta	g. Terčič.
Dvornik	g. Medven.
Prvi igralec	g. Lipah.
Drugi igralec	g. Šubelj.
Tretji igralec	g. Bitenc.
Igraika	gna. Gorjupova.
Sluga	g. Murgelj.
Duhovnik	g. Markič.
Gertruda, kraljica danska in Hamletova mati	ga. Danilova.
Ofelija, Polonijeva hči	ga. Šaričeva.
Prvi grobar	g. Daneš.
Drugi grobar	g. Plut.

Osebe v igri:

Prolog	Osebe v igri:	g. Bitenc.
Kralj		g. Lipah.
Kraljica		gna. Gorjupova.
Lucijan, kraljev nečak		g. Šubelj.

Gospodje in gospé z dvora, častniki, vojaki, sluge.

Vrši se Helsingörju na Danskem.

Glasbo zložil A. Balatka. — Po tretjem dejanju
daljša pavza.

Maryša

Drama v petih dejanjih. Česko spisala Al. in O. Mrštik,
poslovenil Fran Albrecht.

Režiser: O. ŠEST.

Lizal, kmet		g. Šest.
Lizalka, žena		gdč. Rakarjeva.
Maryša, hči		ga. Rogozova.
Rozara, dekla		gdč. Vera Danilova.
Vavra, mlinar		g. Gabersčik.
France, rekrut		g. Drenovec.
Horačka, njegova mati		gdč. Rovanova.
Strouhalka, Maryšina teta		ga. Wintrova.
Strouhal, njen mož		g. Medven.
Maryšina babica		gdč. Šturmova.
Krčmar, Francetov varih		g. Gregorin.
Krčmarica		gdč. Gorjupova.
Pavel, mesarski pomočnik		g. Lipah.
Hrdlička, občinski sluga		g. Plut.
Sodni sluga		g. Strniša.
Prvi	} rekrut {	g. Markič.
Drugi		g. Bitenc.
Tretji		* * *
Francelj	} soseda {	g. Cesar.
Bušek		g. Šubelj.
Vojtena	} dninarice {	* * *
Rozšivalka		* * *
Hodličkova		gdč. Mira Danilova.
Krištof, dninar		g. Cesar.

Rekruti, godci, kmetje, množica.

Kraj dejanja: moravska vas. — Tretje dejanje se vrši dve
leti pozneje kot prvo.

Prekrasne Sabinke

Zgodovinski dogodek v treh delih. Spisal Leonid Andrejev.
Preložil O. Š.

Režiser: O. ŠEST.

Scipion	g. Rogoz.
Debeli Rimljan	g. Gabersčik.
Pavel Emilij	g. Šest.
Agripina	g. Cesar.
Prvi Rimljan	g. Markič.
Drugi Rimljan	g. Smerkol.
Ank Marcij	g. Peček.
Prvi Sabinec	g. Murgelj.
Kleopatra	ga. Wintrova.
Prozerpina	gna. V. Danilova.
Junonica	gna. Rovanova.
Veronika	gna. Rakarjeva.
Prva Sabinka	gna. Šturmova.
Druga Sabinka	* * *

Rimljani, Sabinci, Sabinke, profesorji, trobentači.

Dejanje se vrši za časa ustanovitve Rima. I. in III. dejanje
v naselbini Rimljanov, II. v naselbini Sabinecev.

PLESNA LEGENDICA

Mimična igra v enem dejanju. Po G. Kellerju priredil in vglasbil Risto Savin.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: H. POLJAKOVA.

Muza ga Poljakova.
 Eros gna. Chladkova.
 Menih g. J. Drenovec.
 Narod.

V slikah:

Sv. Marija ga. Mencinova.
 Sv. Cecilija ga. Ribičeva.
 Kralj David g. Drenovec.

Godci, plesoči pari, angelčki in angeli.

Kmetški ples pleše gna. Nikitina in baletni zbor.

Deloma nove dekoracije naslikal g. Skružny.

Po zapiskih sv. Gregorija je bila Muza plesalka med svetniki. Kot dete dobrih staršev je bila prirčna devičica, ki je marljivo služila Materi božji. Prepojena s strastjo nepremagljivega veselja do plesa, je nepremotljivo plesala, kadar ni molila. Plesala je s svojimi tovarišicami, z otroci, z mladeniči, pa tudi sama; plesala je doma, po vrtovih in livadah. Kadar je šla k oltarju, je bil njen korak bolj podoben ljubkemu plesu nego hoji, tudi pred cerkvenimi vrati je v naglici nekoliko poplesala po gladkih mramornatih ploščah.

V prazno kapelo, kjer se nahaja kip čudodelne Marije, vstopita Muza in Eros: Muza prinese cvetice v počeščenje Marije. Eros hoče Muzo nežno objeti, ona pa se mu rahlo izvije, poklekne pred Marijo in pobožno moli. V temi se prikaže menih, stopi k Muzi, jo prime za roko, povprašujoč jo, kako to, da tukaj pleše. Muza mu odgovori, da je nameravala s plesom Marijo častiti. Menih jo vpraša, jeli bi hotela pustiti ples le za en dan? Potem bi se mogla vse leto veseliti in plesati. Muza to obljubi. Nadalje vpraša menih: Bi li hotela opustiti posvetno ljubezen in ples in rajši živeti Bogu,

služiti Mariji ter v večnem življenju rajati z nebeškimi četami? Muza se ne more odločiti.

1. prikazen.

Menih se spremeni v kralja Davida, pokaže ji v podobi zemeljsko veselje, deklica naj voli. Muza postane žalostna in odkloni.

2. prikazen.

Ko Muza premišljuje, zagleda v nebeškem raju angele, device in sv. Cecilijo, ki sede k orglam in svira himno v čast Matere božje. Muza je premagana, poda kralju roko, ter obljubi, kar on zahteva. Prične se ples angelov. Muza mičejo vabljeni ritmi, težko vztraja in končno res začne plesati. Prelomila je obljubo. Začuje se grom, ki postaja vedno silnejši. Muza pleše vedno hitreje in strastneje, vrti se z besno brzino. Vstopivši Eros hoče Muzo rešiti, ona pa se mu iztrga in pleše dalje po kapeli, katero razsvetlujejo švigajoče strele. Ljudstvo išče pred viharjem v kapeli zavetja ter preti Muzi, ona prosi čudodelno Marijo pomoči.

3. prikazen.

Kip Matere božje leskeče v nebeški luči. Muza kleči pred njim. Odpro se nebesa, sv. Cecilija, kralj David in angeli se prikažejo. Mati božja stopi k deklici in jo odvede v nebesa. Polagoma izgine nebeška prikazen, pred Marijinim kipom leži mrtva Muza.

Cavalleria rusticana

Opera v 1 dejanju. Besedilo napisala po G. Verdi, G. Targioni-Tozzetti in G. Menasci. — Vglasbil Pietro Mascagni.

Dirigent: A. NEFFAT.

Režiser: G. TRBUHOVIČ.

Santuzza (sopran)	ga. Lewandovska.
Lola (mezzo-sopran)	ga. Trbuhovičeva.
Turiddu (tenor)	g. Drvota.
Alfio (bariton)	g. Bagrov.
Lucia (alt)	gna. Kalouskova.

Vaščani in vaščanke.

Godi se današnje dni na kmetih v Siciliji.

Prva vprizoritev v Rimu l. 1890.

Turiddu je bil, preden je šel k vojakom, zaročen z Lolo, sedaj ženo Alfija. Po končani vojaški službi se je Turiddu vrnil domov, in ker je našel Lolo poročeno, si je poiskal drugo dekle, Santuzzo. Kmalu pa se mu je srce zanjo ohladilo in vzplamtelo spet za Lolo. — Predigro prekine podoknica — siciliana, ki jo poje Turiddu svoji Loli. Velika noč je, ljudstvo se zbira pred cerkvijo, poje, veseleč se lepega spomladanskega jutra, in odide. Santuzza hoče govoriti s Turiddom, vpraša njegovo mater Lucijo, kje da bi ga našla, mati pravi, da je odšel v Francofonte, Santuzza pa ji odgovori, da so ga videli ponoči na vasi.

Voznik Alfijo prihaja po daljši odsotnosti spet domov, sovaščani ga veselo pozdravijo, in ko se v cerkvi začne služba božja, odijejo v cerkev, Alfijo pa gre domov.

Santuzza je pričakala Turidda, prosi ga naj se ji ne izneveri, očita mu ljubezen do Lole. Turiddu pa je ne posluša. Na poti v cerkev pride mimo Lola, Turiddu hoče z njo, ali Santuzza mu to zabrani. Ves razjarjen jo nato Turiddu siloma pahne s poti in odide v cerkev.

Santuzza misli na osveto, zato ji je Alfijo baš dobrodošel. Pove mu, da jo je oskrnil Turiddu, ki zapeljuje zdaj Lolo. Alfijo

priseže, še danes maščevati se in odide. Ljudstvo zapušča cerkev, ž njimi Turiddu in Lola. Pred gostilno veselo pojo in pijo. Vsi pozdravijo prihajajočega Alfija, Turiddu mu ponudi polno čašo, ki jo pa Alfijo odkloni, rekoč, da je zanj to vino strup. Turiddu izlije vino Alfiju pod noge, potem ugrizne Alfija v uho v znamenje dvoboja na nože. Turiddu pokliče svojo mater, se silno vznemirjen od nje poslovil in hiti na dvöboj. Kmalu se začuje hrup in kričanje, vaščanje prihite in povedó, da je bil ravnokar Turiddu usmrčen

EVANGELJNIK

Opera v 3. dejanjih. Pesnitev in glasbo zložil Viljem Kienzl.
Za slovenski oder priredil Friderik Juvančič.

Dirigent : A. BALATKA.

Režiser : G. TRBUHOVIČ.

Friderik Engel, justicijar v samostanu

sv. Otmar (bas)	g. Zupan.
Marta, njegova nečakinja (sopran)	ga. Levandovska
Magdalena, njena prijateljica (alt)	gna. Šterkova
Janez Freudhofer, učitelj (bariton)	g. Romanowski.
Matija Freudhofer, aktuar v samostanu,	
njegov mlajši brat (tenor)	g. Sowilski.
Kozobrad, krojač (tenor-buffo)	g. Trbuhović.
Basar, puškar (bas-buffo)	g. Zorman.
Aibler, star meščan (bas)	g. Perko.
Njegova žena (mezzosopran)	ga. Smolenskaja
Hubrovka (sopran)	ga. Trbuhovičeva.
Janko, mladenič (tenor)	g. Mohorič.
Deček (sopran)	gna. Koreninova
Nočni čuvaj (bas)	g. Ižanc.
Cunjarica (mezzosopran)	gna. Lumbarjeva
Lajnar, otroci, meščanje, kmetje, hlapec.	

1. dejanje se godi v samostanu sv. Otmar na Spodnjem Avstrijskem leta 1820; 2. in 3. dejanje se vršita 30 let pozneje na Dunaju. — Prva vpriporitev l. 1895. v Berlinu.

1. d e j a n j e. V opatiji pri sv. Otmarju živita brata Matija in Janez, prvi aktuar, drugi učitelj. Oba ljubita Marto, hčer samostanskega oskrbnika, ki je pa vdana le Matiji. Janez zatoži brata pri oskrbniku, ki v svoji jezi odpusti Matijo iz službe.

Marta in Matija jemljeta slovo in si prisegata večno zvestobo. Janez prisluškuje in sklene iz zavisti pogubiti lastnega brata. V ta namen

zaneti ogenj v samostanu, in ko hiti Matija na pomoč, so ljudje mnenja, da je on požigalec, češ, da se je hotel maščevati radi odpusta iz službe.

2. dejanje. Trideset let pozneje najdemo Matijo na dvorišču dunajske hiše, kjer oznanja evangelij in pobira mile darove. Magdalena, prijateljica Martina izza mladih dni, ga spozna. Matija ji pove, da je pretrpel po nedolžnem dvajset let v ječi. Prišedši iz nje je zvedel, da si je bila Marta v obupu vzela življenje. Odslej potuje kot evangeljnik in živi od miloščine.

3. dejanje. Magdalena je strežnica pri Janezu, ki leži na smrt bolan v mali izbi. Bolezen ga muči in peče ga vest. Tu začuje glas evangeljnikov. Magdalena ga mora poklicati k bolniku, ki svojega brata ne spozna. Janez mu razodene svoj zločin in prizna, da je uničil življenje rodnemu bratu. Matija po hudem notranjem boju pove Janezu, kdo da je, in umirajočega brata njegovega greha odveže.

ŽLAHTNI MEŠČAN,

komedija s plesom in petjem v petih dejanjih. Spisal Mo-
lière. Za slovenski oder priredil Frid. Juvančič. Glasbo s
porabo starih francoskih motivov zložil L. M. Škrjanc.

Režiser: B. PUTJATA.

Dirigent: A. NEFFAT.

Jourdain	g. Putjata
Jourdainka	ga. Danilova
Lucila, njiju hči	ga. Šaričeva
Cléonte, njen častivec	g. Železnik
Markiza Dorimena	ga. Škerlj-Medvedova
Grof Dorante, njen ljubček	g. Drenovec
Nikola, služkinja pri Jourdainovih	g. Juvanova
Covielle, sluga Cléontov	g. Plut
Učitelj glasbe	g. Danilo
Njegov učenec	ga. Lewandovska
Učitelj plesa	g. Šubelj
Učitelj borenja	g. Gregorin
Učitelj modroslovja	g. Daneš
Prvi pevec	g. Mohorič
Drugi pevec	g. Terčič
Tretji pevec	g. Zupan
Pevka	gna. Kalouskova
Krojač	g. Lipah
Krojaški vajenec	gna. Gorjupova
Prvi lakaj	g. Bitenc
Drugi lakaj	g. Kudrič
Mufti	g. Kralj

Pojoci in plešoci Turki. Pojoci derviši. Pevci. Plesavci, kro-
jački, vajenci, kuharčki.

Plese je naštudirala ga Poljakova. Plešejo ga. Poljakova
in baletni zbor.

Kraj: Jourdainov dom v Parizu. Čas: XVII. stoletje.

Madame Butterfly

Opera v treh dejanjih. Besedilo po japonski tragediji napisala L. Illica in G. Giacosa. Vglasbil G. Puccini.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Madame Butterfly (Cio-Cio-San)	gna. Thalerjeva.
Suzuki, njena služabnica	gna. Šterkova.
F. P. Pinkerton, častnik mornarice S. U. A.	g. Kovač.
Kate Pinkerton	ga. Smolenskaja.
Sharpless, ameriški konzul v Nagasaki	g. Romanowski.
Goro	g. Bratuž
Princ Yamadori	g. Terčič.
Bonzo	g. Bagrow.
Yakuzidé	g. Simončič.
Komisar	g. Zorman.
Uradnik	g. Drenovec.
Mati Cio-Cio-Sane	ga. Lumbarjeva.
Sestrična Cio-Cio-Sane	gna. Koreninova.

Sorodniki, prijatelji in prijateljice Cio-Cio-Sane, sluge.

Godi se v mestu Nagasaki na Japonskem dandanes.

Zopet Puccini na našem odru. Priznajmo, vsi radi poslušamo njegovo glasbo, ki res osvaja srca poslušalcev. Veliki mojster, ki nas je v tekoči sezoni očaral s svojo Boheme, v prošli s Tosko, nas je znova posetil. Daleč nekje so njegove misli, daleč kjer se dviguje krasni Nagasaki sredi krizantem in črešenj na divnem gričku v mali hišici.

Prelepa mala Butterfly pride, spremljana od prijateljic, pozdravit dospelega mornarskega častnika Pinkertona, ki se raduje s svojim prijateljem Sharplessom krasote narave in vživa nje čare. Mladi Amerikanec se v šali hoče ženiti na „devetstoindevetdeset let“ kot je japonski običaj, a iz te šale nastane resnica. Komisar nastopi in naznani navzočim, da Cio-Cio-San in F. P. Pinkerton stopita v zakon, kar potrdita z lastnoročnimi podpisi. Nato se praznuje svatba. A na

enkrat se čuje iz dalje glas Bonza in sorodnikov male Butterfly ki prihaja vedno bližje in proklinja nevernico. Vsi odidejo. Noč nastane. Iz pristana vstaja megla, lučke migljajo, vse je tiho, tupatam vzblesti zvezda. Prokleta a srečna Butterfly išče v objemu svojega ženina pozabljenja in sreče.

Pinkerton odpotuje.

Mnogo časa mine. Butterfly živi zapuščena s svojo služkinjo Suzuki sredi cvetočega gaja v hišici na gričku v Nagasaki. Obljube Pinkertona so pozabljene, a ona mu ostane zvesta. Roko princa Yamadori odkloni. Nestrpna postaja. Tedaj ji Sharpless prinese pismo in ji pove, da Pinkerton prihaja. Čul se bo topov strel in ona bo srečna! Že ga zre pred svojimi očmi. V težkem pričakovanju, ukaže Suzuki, naj natrga cvetlic ki jih potem natrosita po sobi da jo omami njih duh, a svatbena halja, ki jo obleče naj budi spomine na ono srečno noč.

Tako čakata ženski z otrokom Cio-Cio-Sanini v hišici vso dolgo noč. Kdaj pride zaželjeni?

Dani se. Zora vstaja. Vse oživlja. Butterfly še vedno čaka odkod pride on, ljubljeni. Kaj bo rekel? Kako bo vesel ko zagleda svoje dete?

Pa Pinkerton je že davno pozabil malo Japonko in se poročil z bogato miss Kate, ki izve o razmerju svojega moža in prosi malo Butterfly odpuščanja.

Tega ona ne prenese in si konča življenje.

TRUBADUR

(IL TROVATORE)

Opera v 4. dejanjih. Besedilo spisal S. Cammerano, prevel
A. Štritof. Vglasbil G. Verdi.

Dirigent: A. NEFFAT.

Režiser: F. BUČAR.

Grof Luna (bariton)	g. Romanowski.
Leonora (sopran)	ga. Lovšetova.
Ineza, njena družica (mezzo-sopran)	ga. Smolenskaja.
Azucena, ciganka (mezzo-sopran)	gna. Šterkova.
Manrico, njen rejenec, trubadur (tenor)	g. Drvota.
Ruiz, njegov, prijatelj (tenor)	g. Mohorič.
Ferrando, načelnik grajske straže (bas)	g. Zupan.
Ciganski poglavar (bariton)	g. Perko.
Sel (tenor)	g. Simončič.

Služinčad, spremstvo, vojaki, cigani. Godi se deloma v
Biskaji, deloma v Aragoniji v 15. stoletju.

Prva vpriporitev leta 1853 v Rimu.

I. Ferrando pripoveduje straži, da je imel stari grof Luna dva sina. Mlajšega je bila neka ciganka začarala. Ker so jo zato sežgali, je ugrabila njena hči Azucena grofovo dete in ga baje iz maščevanja vrgla v ogenj. Po nalogu rajnega grofa, ki tega nikdar ni mogel verjeti, išče Ferrando zločinsko ciganko. — **P r e m e n a.** Leonora razodene Inezi, da ljubi Trubadurja. Grof Luna hoče zapeti Leonori podoknico. Sreča se s svojim tekmečem Manricom ter ga pozove na dvoboj.

II. Azucena pripoveduje Manricu grozne doživljaje iz svoje preteklosti in mu odkrije svoje sovraštvo proti Lunovim. Manrico sklene maščevati se nad protivnikom. V tem pride sel s poročilom, da namerava Leonora iti v samostan, ker misli, da je Manrico mrtev. **P r e m e n a.** Luna hoče preprečiti Leonorin vstop v samostan. Manrico prihiti in odvede Leonoro.

V taborišče grofa Lune privedo Azuceno, v kateri spozna Ferrando zločinsko ciganko. — **P r e m e n a.** Manricu in Leonori naznani Ruiz, da vedejo Lunovi vojaki Azuceno na grmado. Manrico odide, da bi jo rešil.

IV. Manrico je z Azuceno vred pal v roke Luni. Oba sta obsojena na smrt. Pred ječo toži Leonora. Z dvora se čuje mrtvaški zbor, iz ječe Manricova pesem. — P r e m e n a. Leonora, ki je bila vzela strup, pride v ječo po Manrica; on pa jo pahne od sebe, misleč, da mu je postala nezvesta. Ko Leonora umre, da Luna Manrica sežgati. Azucena mu razodene grozno skrivnost: Bil je tvoj brat.

Andrija Gerašić,

član narodn. kazališta v Zagrebu, slavil je pretekli mesec 25 letnico svojega gledališkega delovanja. Poleg umetniške kvalitete, ki jo slavljenec poseduje v veliki meri, poznan je tudi kot plemenit značaj in dober drug. Radi svoje iskrenosti in odločnosti je bila njegova pot gledališke karijere posuta s trnjem bridkih razočaranj in preživel je mnogo grenkih ur

Vsled nesoglasij z tedanjo upravo kazališta v Zagrebu, je izstopil iz zavoda ter se napotil med ljudstvo, hodil je po vaseh in trgih ter recitiral po ljudskih šolah pesmi svojih rojakov, besede svojega naroda, katerega ljubi tako iskreno

Vrnil se je v krog zagrebškega ensembela šele l. 1919. ob promeni uprave

Dne 19. febr. t. l., je bila vprizorjena komedija „Tako Ti je na tom svijetu, dijete moje“ v proslavo njegove 25 letnice. Gledališče je bilo nabito polno. Hrvatje poznajo predobro križev pot igralca in so se izkazali naklonjene in hvaležne v veliki meri. Predstavo so počastili s svojo prisotnostjo vse prve osebnosti Zagreba in poklonjeno mu je bilo mnogo krasnih daril, med njimi tudi svota 30.000 K od mesta Zagreba . . . Tako cenijo Hrvatje svoje zaslužene dram. igralce.

Dragi nam drug, sprejmi tudi od nas najsrčnejše čestitke k Tvoji 25 letnici umetniškega delovanja, z vročo željo, da bi Ti bila bodočnost lepša in hvaležnejša od preteklosti !

Dnc.

Maryša.

Tragedija izbičanega srca mlade kmečke ženske, gledana skozi prizmo naturalističnega temperamenta — to je Maryša. Kako enostavna, tisočkrat ponavljana je srce

pretresujoča zgodba te kmečke lepotic! Hčeri premožnega, starega stiskača, se ji je ogrelo srce ob pogledu na mladeniško, sloko postavo rekruta Franceta, sina siromašne bajtarice. Kako bi mogel njen oče privoliti v tako zvezo! To bi bilo protinaturno, takorekoč zoper vse najelementarnejše zakone kmečkega razuma. Zakaj zdrava ljudska pamet uči, da vzemi bogata hči sinu bogatinovega, ti, berač, pa se poroči z beračico! Tudi stari lakomnik Lízal ni drugega mnjenja. Prav tisti dan, ko se France s svojimi drugovi-rekruti poslavlja od doma, zbaranta Lízal za usodo Maryše in jo odstopi v zakon štiridesetletnemu udovcu, mlinarju Vávri, pohotnežu, ki je spravil svojo rajno ženo v prerani grob in ki misli, da si s tem, ako dobi Maryšo, ne osvoji samo mladega, zdravja in življenja kipečega telesa mladenke, ki mu bo vzburkala čutnost z novimi nasladami, marveč si tudi z doto nevestino opomore pri svojem propadajočem mlinu. Ampak Lízal — stari kmečki skopec — je z lokavim očesom do dna pogledal v motnjava Vávrih strasti in v njegove skrite račune ter pritiska doto navzdol, navzdol — dokler se ne pobotata. In sredi prizorov, slikanih s tako široko, prepestro bujnostjo, da so vredni živopisnega čopiča Jože Uprke, velikega poeta barvnih simfonij slovaškega ljudskega življenja — se dopolni usoda Maryše in se prične obupna borba ljubečega ženskega srca, ki ga hočejo nasilno ukleniti v osovražene mu spone, raste in pada v kaskadah krčevitih krikov, protestov in samoobrambe, dokler se ne razlije v navidezno pokojno strugo resignacije — mrke, hirajoče brezupnosti, svetniškega trpljenja in molčeče vseodpovedi, ki pa se ob usodnem srečanju z nekdanjim svojim ljubljnim fantom vsa zopet razvihari, ko v besnem, vse gonobečem sovraštvu zakriči to bedno, preprosto, steptano in uničeno srce svoj ljuti gnev, ki se mahoma završi s poslednjim svojim aktom — zločinom . . .

Nekaj kapljic tiste pristno ljudske in elementarno vsečloveške krvi (prav nič literarne in artistske) — kot se pretaka na primer po aortah klasičnega Flaubertovega „Preprostega srca“, polje tudi po žilah te bedne slovaške

kmetice. Vroča je ta njena kri, neokužena, neračunajoča, sledeča edinole svojim naturnim principom in postavam, kakor čustvo vseh deviških, preprostih ljudskih src. Kadar ta srca s svojim palečim, zamolčanim žarom trčijo v konflikt z ledeno-računajočim razumom svojih soljudi in z njih kužnimi strastmi, s pohlepnostjo, lokavo grabežljivostjo, licemerstvom — je katastrofa neizogibna. Kakor žival, ki se brezupno brani svojih človeških sovražnikov in suva z rogovi, se otepa z repom in bije z nogami in vsem životom krog sebe, s predsmrtno grozo v očeh, dokler je ne zvežejo in ne pobijejo na tla, tako se brani in odbija Maryša naskoke svojih napadalcev, dokler ne omaga. Brez umetno-genljivih in plehko-sentimentalnih solza, s krčevito odpornostjo svojih zdravih instinktov in z enostavnim živim prepričanjem, „da je tak zakon proti Gospodu Bogu, proti sveti cerkvi in proti vsemu“ se brani iti z neljubljenim možem pred altar. Ko pa mu vzlic temu postane žena poročena in je nje zakonska beda in sramota že očitna po vsi vasi, nosi svoje breme in svoje nadloge s tisto žilavo, gluho in topo vztrajnostjo, kakor vlačí žival svoj prokleti tovor. Ne ječi in ne stoka in ne moléduje sočutja, a v srcu globoko, podzavestno, se jame gibati in porajati njen strašni sen, ki ga molči pred vsem svetom. A ko pride njen mili fant nekdanji k nji, da jo pregovori in odpelje s seboj, stoji ona — kmetica — tako trdno zasidrana sredi svojih stoletnih vaških tradicij, da zatré sló srcá in ne more prelomiti običajev svojih prednikov; pri svojem možu ostane. Šele ko prikipi borba do viška in preti njenemu nekdanjemu ljubimcu smrt od njenega moža, ko že ni nobenega drugega izhoda več, nego da voli njeno srce med življenjem prijateljevim in življenjem sovražnega, odvratnega ji protivnika — njenega moža, stopi iz svoje nečloveške pasivnosti in slepo sledeč ukazom svoje determinizirane volje žrtvuje sólo sebe, s tem da zastrupi svojega moža.

To je ena najprimitivnejših, najčistokrvnejših ljudskih dram, kar jih je zrastle iz neobilnih kalí naturalizma — brez genljive romantike, neresnične sentimentalnosti, ste-

reotipiziranih Krjavljev in Pavlih, brez idealiziranih svetnikov in pretiranih hudičev v človeški podobi, brez vsiljivih nauk in zoprne tendenčnosti, snovno zelo šablonska in vsakdanja, a v umetniški izvedbi gola, surova groba in resnična s prazniškim ozadjem pestrolike slovaške vasi. Znani češki literarni historik dr. Arne Novak imenuje Maryšo „dramo silne dramatične katarze, burnega sceničnega življenja, nasičenega s slovaškim koloritom, psihološko pa le malo svojevrstno. V njej se jasno zrcali Mrštikov kult moravskega Slovaka, zemlje bleščečih barv in naglo izbruhaajočih strasti, samobitne ljudske kulture in neugnane življenjske radosti“. —

„Maryšina“ duševna očeta brata Mrštika sta bila v svoji mladosti — zlasti mlajši Vilém — vneti zagovornika in pobornika naturalizma v češki literaturi. Poleg „Maryše“ sta skupno napisala še knjigo novel „Bavlnkove žene in druge povesti“. Razen tega je Alois izdal zbirko novel „Dobre duše“, zelo znano „Leto na vasi“ in „Slike s Tater“; njegov mlajši brat, pisatelj ostrega, burnega, polemičnega temperamenta, pa je med drugim napisal knjigo „Majska zagonetka“, slavospev ljubezni in pomladi, ciklus naturalističnih povesti „Sence“, zbirko aforizmov „Zlata nit“ in druge.

„Maryša“ se je prvič uprizorila na praškem Narodnem divadlu dne 9. maja 1894. in je v vlogi Lizala nastopil slavni Mošna ter v vlogi Franceta nepozabni Vojan. Odtlej se je stalno obdržala na repertoarju čeških gledališč. Tudi v nebogatem repertoarju naših podeželskih gledališč bi mogla „Maryša“ — morda nekoliko skrajšana in prirejena za manjšo sceno — tvoriti ne samo umetniško dostojno, marveč tudi dokaj učinkovito delo.

F. A.

Marguerite Burna-Provins.

Iz „Knjige za Tebe“ (Le livre pour toi).

Poslovenil Alojz Gradnik.

Tvoj glas mi je slajši od najslajše kantilene. On govori v meni, on meži v globine mojega bitja, ki te moli, on polzi laskajoč po moji misli in jo zadržuje očarano.

Odkod prihaja on, Silvij, od Tvojih ust ali od moje ljubezni?

Govori mi: moje oči se zapirajo, ko jih čujem, sreča poje v Tvojih besedah, od poželenja drgetajo kakor jeca-joči golobi, govori mi, moje roke se tresejo.

Reci mi tiste ognjene besede, ki so zvezde in ki noč sama jih čuje nad nama; reci mi tiste besede mračne in nežne, ki se od njih tresem in ki bi ubijale, če bi ne bile življenje!

Skloni se in govori, da se zemlja zabriše in bo krog mene kraljevalo veliko nebo, kjer se dviga edinstveni, harmonični, Tvoj glas slajši od najslajše kantilene!

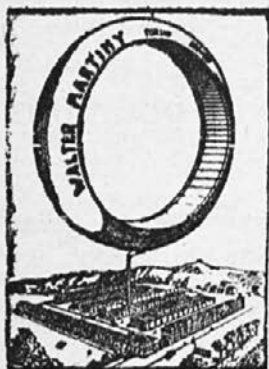
Česala sem svoje lase, zmršene od mrzlice Tvojih nestrpnih rok, zobčki od slonovine so jih počasi razčesali, las za lasom.

In moje dvignjene roke so padale nazaj od utrujenosti in nočne blaznosti so se iztezale s tanko in uporno svilo, ki se je krčila.

Zdaj jih ne morem ne skodrati, ne sčesati, ostali so v lascivnem naboru, ki se upira z vso silo, vijejo se v valih klubujočih in globokih, ko divji hudourniki, in zasičeni od Tvojega besnenja, še ga hočejo.

Vrni se, poruši vse, kar sem napravila, jaz ti jih prepuščam.

A jutri boš gladil z dolgimi poljubi njih rjave kodrce na svojih rjavih prstih.

M. KUŠTRIN

LJUBLJANA

Tehniško in elektrotehniško podjetje. Trgovina s tehničnimi in elektrotehničnimi predmeti na drobno in debelo. Velika zaloga vseh vrst gumija, kolesne in avtomobilske pneumatike. Glavno zastopstvo polnogumastih obročev iz tovarne „WALTER MARTINY“. Na razpolago je hidraulična stiskalnica za montiranje polnogumijastih obročev.

Centrala: **Ljubljana, Rimska cesta šte. 2.**

Telefon šte. 588.

Brzjavi: **Kuštrin, Ljubljana.**

Podružnice: **Ljubljana, Dunajska cesta šte. 20.**

Telefon šte. 470.

Maribor, Jurčičeva ulica šte. 9. Telefon šte. 133.

Beograd, Knez Mihajlova ulica 3.

PRIPOROČA SE RESTAVRACIJA
GLAVNI KOLODVOR, LJUBLJANA
MATIJA DOLNIČAR, RESTAVRATER

„JOK“ najboljši sladkorčki
proti kašlju se do-
 bivajo v vsaki le-
 :: karni in drogeriji. ::

FRANC BAR

LJUBLJANA

CANKARJEVO nabr. 5

: TELEFON ŠT. 407 :

v Sloveniji največja zaloga pisalnih strojev, barvnih trakov, ogljenega papirja, razmnoževalnih aparatov in vseh pisarniških potrebščin. — Prvovrstna mehanična delavnica za popravila pisalnih in računskih strojev.

Kavarna 'ZVEZDA'

(Fran Krapeš) Ljubljana Kongresni trg
Shajališče gledališke publike.

F. BRUMAT, Ljubljana

Vsakovrstno manufakturo in tkanine

!! po konkurenčni ceni. !!

MESTNI TRG ŠT. 25. I.

Konkurenčne cene!

Konkurenčne cene!

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

Deln. glavica: LJUBLJANA, Šelenburgova ul. 1 Rez. zakladi:
K 20.000.000 — K 6.500.000 —

izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Podružnice: Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec.

Telefoni: št. 146, 458.

Brzojavke: ESKOMPTNA.

GOSPODARSKA ZVEZA LJUBLJANA

priporoča svojo veliko zalogo kolonialnega in špecerijskega blaga, češke in angleške manufakture in najfinejših mesnih izdelkov.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

V LJUBLJANI, STRITARJEVA ULICA ŠT. 2

Brzoi. naslov: BANKA, LJUBLJANA Telef. št. 261 in 413

Delniška glavnica: K 50,000.000 — :: Rezerve: K 45,000.000 —

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle

Podružnice: BREŽICE, CELJE, GORICA, KRANJ, MARIBOR,

:: NOVI SAD, PTUJ, SARAJEVO, SPLIT, TRST ::

Krojaški atelje za gospode in dame

JOS. ROJINA, Ljubljana

:: Aleksandrova cesta št. 3 ::

Parfumerija in galanterija. Specialna trgovina ščetarskih izdelkov. Edina zaloga jugoslovanskih igrainih kart

M. MIHELIC

Šelenburgova ul. LJUBLJANA Šelenburgova ul.

Največji davki

Vam nastanejo, ako ne gledate na to, kje nakupujete!

Mnogo denarja si lahko prihranite

ako kupujete blago za moške in ženske obleke, perilo, trikotažo, posteljno opremo i. t. d. v velikem skladišču blaga veletrgovine

A. & E. Skaberne

Ljubljana,
Mestni trg šte. 10.

